

Etelä-Suomen aluehallintovirasto
Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat

Vantaan ja Keravan hyvinvointialue

Päätöksessä on havaittu hallintolain 51 §:ssä tarkoitettu kirjoitusvirhe sivuilla 16 ja 25 Korjaus tehty 22.12.2023/ sosiaalihuollon ylitarkastaja Jaana Lohvansuu.
Tämä asiakirja korvaa aikaisemmin toimitetun.

Valvonta-asia

Asian vireilletulo

Asian tausta

Vantaan kaupungin lastensuojelu oli Etelä-Suomen aluehallintoviraston valvonnassa 14.1.2022 alkaen, jolloin aluehallintovirastoon saapui Vantaan kaupungin lastensuojelua koskeva epäkohtailmoitus. Lisäksi aluehallintovirastoon saapui 21.1.2022 Vantaan kaupungin sosiaalihuoltolain mukaisia lapsiperhepalveluja koskeva epäkohtailmoitus.

Ilmoitukset koskivat sosiaalityöntekijäresurssin riittämättömyyttä asiakasmäärään nähden seurauksella, ettei tehtäviä ollut pystytty hoitamaan lain edellytysten mukaisesti ja asiakasturvallisuus oli pitkäkestoisesti vaarantunut. Ilmoitusten mukaan epäkohtia koskeneiden toimintayksiköiden esimiehet olivat laatineet palvelualueen johdolle ehdotukset toimenpiteiksi tilanteen korjaamiseksi. Epäkohtailmoitusten mukaan esimiesten tekemät ilmoitukset omassa organisaatiossaan eivät olleet johtaneet riittäviin toimenpiteisiin ongelmien poistamiseksi.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto antoi 28.9.2022 päätöksen (ESAVI/1906/2022, ESAVI/2755/2022), jossa todettiin, että Vantaan kaupungin toiminta lastensuojelupalvelujen järjestämiseksi oli ollut vakavasti lainvastainen pitkän ajan. Aluehallintovirasto määräsi Vantaan kaupungin 800 000 euron sakon uhalla huolehtimaan, että

- lasten asioista vastaavilla sosiaalityöntekijöillä on lastensuojelulain 11 §:n mukaisesti korkeintaan 35 lasta asiakkaanaan
- tarvittaviin lastensuojelupalveluihin ohjautuminen on järjestetty lasten tarpeiden mukaisesti viivytyksettä
- kaikille lastensuojelupalveluja tarvitseville lapsille on nimetty heidän asioistaan vastaava sosiaalityöntekijä.

Päätöksessään aluehallintovirasto katsoi, että asiakasmäärien tuli olla lastensuojelulain mukaiset viimeistään 23.12.2022, koska asiakasturvallisuutta vaarantava epäkohta oli ollut Vantaan kaupungin tiedossa kauan. Samassa päätöksessä aluehallintovirasto antoi huomautuksen Vantaan kaupungin sosiaali- ja terveydenhuollon toimialalle, koska se oli laiminlyönyt velvollisuutensa huolehtia siitä, että

sosiaalihuoltolain mukaisen lapsiperheiden sosiaalityön yksikön käytettävissä oli riittävästi sosiaalihuollon ammattihenkilöitä lakisääteisten palvelujen järjestämiseksi.

Määräyksen mukaan Vantaan kaupungin tuli antaa aluehallintovirastolle selvitys tehdyistä toimenpiteistä 30.12.2022 mennessä. Vantaan kaupungin perhe- ja sosiaalipalvelujen johtajana toiminut Saana Pukkio antoi 30.12.2022 päivätyn selvityksen, jossa hän selosti tehtyjä toimenpiteitä niin henkilöstön saatavuuden ja pysyvyyden parantamisen osalta kuin asiakastyön laadun ja prosessien kehittämisen osalta painottuen vuosiin 2020–2022 ja erityisesti loppuvuoteen 2022.

Selvityksen mukaan lastensuojelun asiakkuudessa olevia lapsia oli avohuollossa 1226 lasta ja muita asiakkaita 75, yhteensä 1301 asiakasta 23.12.2022. Selvityksen mukaan 23.12.2022 Vantaan lastensuojelun avohuollossa oli täyttämättä kymmenen vakanssia 40 vakanssin kokonaismäärästä. Selvityksessä todettiin, ettei asiakasmäärän osalta pysytty lakisääteisessä mitoituksessa, koska kaikkia vakansseja ei ollut saatu täytettyä aktiivisesta ja jatkuvasta rekrytoinnista huolimatta.

Selvityksen mukaan 23.12.2022 ilman vastuusosiaalityöntekijää olevia asiakkaita oli yhteensä 198, joista 180 lastensuojelun asiakkaana olevia lapsia sekä 18 muuta asiakasta (aikuisasiakkaita). Selvityksessä todettiin, että näiden asiakkaiden määrä oli kasvanut vuoden 2022 syksyn aikana. Pukkio totesi selvityksessään, että asiakkailla oli kuitenkin käynnissä palveluita ja tukitoimia, ja heidän asioitaan hoidettiin.

Pukkio arvioi selvityksessään, että Vantaan kaupunki oli käyttänyt kaikki käytössään olleet keinot lastensuojelun asiakas- ja rekrytointitilanteen helpottamiseksi. Vantaan kaupunki katsoi, ettei sillä ollut käytettävissään enempää keinoja työntekijöiden saatavuusongelmien ratkaisemiseksi.

Vantaan kaupungin selvityksen liitteenä oli taulukko, jonka mukaan avohuollon 44 sosiaalityöntekijän vakanssista 11 oli täyttämättä. Avohuollon sosiaalityöntekijän asiakasmäärä oli ylittänyt 35 vaihdellen välillä 36 ja 47 asiakasta sosiaalityöntekijää kohden. Taulukosta ilmeni, että yhden 50 prosenttista työaikaa tehneen sosiaalityöntekijän asiakasmäärä oli 42. Yhden 80 prosenttista työaikaa tehneen asiakasmäärä oli 29 ja toisen 40. Yhden 60 prosenttista työaikaa tehneen sosiaalityöntekijän asiakasmäärä oli 27.

Taulukosta ilmeni edelleen, että sijaishuollon toimintayksikön 50 prosenttista työaikaa tehneen sosiaalityöntekijän asiakasmäärä oli 42 ja

toisen 24. Taulukosta ilmeni, että 80 prosentista työaikaan tehneen sosiaalityöntekijän asiakasmäärä oli 31.

Vantaan kaupunki ei ole enää sosiaali- ja terveystalviteiden järjestämistä vastuussa vaan järjestämistä vastuussa on 1.1.2023 alkaen ollut Vantaan ja Keravan hyvinvointialue. Aluehallintovirasto on 13.3.2023 tehnyt päätöksen 28.9.2022 Vantaan kaupungille asetetun uhkasakon poistamisesta.

Aluehallintovirasto on ottanut Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen lastensuojelun tilanteen uutena valvonta-asiana (ESAVI/4013/2023) käsiteltäväkseen.

Vuonna 2023 aluehallintoviraston tietoon tulleet epäkohdat

Helsingin Sanomissa julkaistiin 13.2.2023 mielipidekirjoitus, jossa Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen sosiaalityöntekijät kertoivat 250 lapsen jonottavan heidän asioistaan vastaavan sosiaalityöntekijän nimeämistä. Kirjoituksessa kerrottiin jonotilanteen olevan vastaava yksikössä, jossa laaditaan palvelutarpeen ja lastensuojelutarpeen arvioita.

Aluehallintovirastoon saapui 21.3.2023 epäkohtailmoitus (ESAVI/16595/2023), jonka mukaan lastensuojelun tarpeessa olevia asiakkaita ohjataan resurssien puuttuessa sosiaalihuoltolain mukaisesti lapsiperhepalveluihin, jotka eivät ole heidän palvelutarpeisiinsa nähden sopivia.

Lausunto ja selvitykset

Aluehallintovirastolla on ollut käytettävissään Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen toimialajohtaja Hanna Mikkosen 19.4.2023 päivätty selvitys, taulukko sosiaalityöntekijöiden vastuulla olevien asiakkaiden määrästä vuoden 2023 huhtikuussa ja Hanna Mikkosen 31.8.2023 päivätty selitys.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen lausunto 19.4.2023 lapsiperheiden palvelujen ja lastensuojelun tilanteesta

1. Nykytilanne ja käynnissä olevat toimenpiteet

Lausunnon mukaan Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen lapsiperheiden palvelut on koottu yhdeksi kokonaisuudeksi Lasten, nuorten ja perheiden palveluiden toimialalle (jäljempänä toimiala). Tavoitteena on parantaa palveluketjujen sujuvuutta ja lapsiperheiden palvelujen välistä saumatonta yhteistyötä kansallisen Perhekeskus-toimintamallin mukaisesti.

Toimiala muodostuu kolmesta palvelualueesta: perheiden ennaltaehkäisevistä palveluista, perheitä tukevista palveluista ja perheiden erityispalveluista. Toimialan keskeisenä tavoitteena kerrotaan olevan painopisteen siirtäminen korjaavista palveluista ennaltaehkäiseviin, varhaisiin palveluihin sekä ongelmien varhaisempaan tunnistamiseen. Näihin tavoitteisiin pyritään yhteensovittavalla johtamisella palvelualueiden kesken.

Lausunnon mukaan toimiala on vahvistanut varhaista tukea muun muassa kokoamalla lapsiperheiden neuvontaa ja ohjausta tarjoavia puhelinpalveluita ja asiointikanavia aiempaa selkeämmiksi kokonaisuuksiksi. Uusi lapsiperheiden neuvonnan ja ohjauksen tiimi on aloittanut toimintansa vuoden 2023 huhtikuussa. Lausunnon mukaan tiimi ja siihen kytkeytyvä puhelinpalvelu tarjoaa neuvontaa ja palveluohjausta asukkaille ja se toimii myös konsultaatiokanavana muille ammattilaisille sekä viranomaisille. Lausunnossa kerrotaan, että varhaisen tuen palveluita, kuten kotipalvelu, perhetyö ja neuvolan perheohjaus, on koottu monialaisiksi tiimeiksi tarkoituksena mahdollistaa asiakkaiden pääsy palveluihin aiempaa sujuvammin.

Mikkosen lausunnon mukaan vuoden 2023 alussa käynnistyi kehittämistyö asiakassegmentoinnin kehittämiseksi sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain mukaisten asiakkuuksien välillä. Työvoiman saatavuuden todetaan olevan edelleen keskeinen palvelutuotannon järjestämistä vaikeuttava haaste. Lausunnossa kerrotaan, että työvoiman saatavuuden ja pitovoiman parantamiseksi on käynnissä useita toimenpiteitä, joista monet on käynnistetty ennen hyvinvointialueelle siirtymistä.

Lausunnossa todetaan, että lastensuojelulain mitoituksen piirissä oleville sosiaalityöntekijöille maksetaan tehtäväkohtaisen palkan lisäksi sitoutumis- ja rekrytointipalkkiota, jonka suuruus on 1000 euroa kolmen kuukauden välein. Vuositasolla palkkion määrä on bruttona 4000 euroa. Lastensuojelun johtavat sosiaalityöntekijät ovat kuuluneet sitoutumispalkkion piiriin 1.2.2023 alkaen. Lausunnon mukaan käytössä on kolmen kuukauden mittainen graduvapaa sosiaalityön opiskelijoille. Lausunnossa todetaan, että henkilöstöedut on päivitetty, ja kaikki työntekijät saavat muun muassa 300 euron liikunta- ja kulttuuriedun. Rekrytointiin ja rekrytointimarkkinointiin on kohdennettu resursseja, ja oppilaitosten kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä.

Lausunnon mukaan sosiaalityöntekijöiden rekrytoinnit eivät ole tuottaneet toivottua lopputulosta, vaikka rekrytointi- ja sitouttamislisä sekä muut työsuhte-edut on mainittu rekrytointi-ilmoituksissa. Sosiaalityöntekijän avoimiin paikkoihin etenkin lastensuojelun avohuollossa on tullut hyvin

vähän tai ei lainkaan kelpoisuuden omaavia hakijoita. Suurinta osaa hakuprosesseista on jouduttu jatkamaan useita kertoja.

Lausunnossa todetaan, että sosiaalityöntekijöiden pitovoimaa ja työssä jaksamista edistävää perehdytystä kehitetään edelleen. Lausunnon mukaan toimialan yksiköt järjestävät säännöllisesti perehdytystilaisuuksia omasta toiminnastaan, ja kehitteillä on myös koko toimialan yhteinen perehdytys. Lastensuojelun sosiaalityön tukena kerrotaan käynnistyvän vuoden 2023 syksyllä ryhmämuotoinen perehdytys, jossa paneudutaan syvällisesti lastensuojeluun liittyviin ilmiöihin ja teemoihin, kuten lapsen oikeuksiin ja lapsiperheköyhyyteen.

Lastensuojelun sosiaalityössä ja perhesosiaalityössä todetaan olevan käytössä systemisen sosiaalityön toimintatapa, jonka työntekijät ovat kokeneet mielekkääksi ja asiakastyötä tukevaksi. Työssä jaksamisen ja asiakastyön tukena toimii säännöllinen ryhmätyönohjaus. Sosiaalityöntekijöiden käytössä todetaan olevan kerran viikossa kokoontuva lastensuojelun moniammatillinen asiantuntijaryhmä sekä hallintopalveluiden lakimiestiimin tuki juridisesti haastavissa tilanteissa. Osaamisen vahvistamiseksi järjestetään myös säännöllistä koulutusta.

1.1. Palvelutarpeen arviointia tarvitsevien lasten ohjautuminen palveluihin

Lausunnon mukaan palvelutarpeen arvioinnit pyritään aloittamaan lakisääteisissä määräajoissa, mutta lausunnon antamisen ajankohtana se ei kaikkien asiakkaiden kohdalla ole onnistunut. Lausunnossa todetaan, ettei alkuvuoden 2023 osalta pystytä järjestelmäteknisten syiden vuoksi raportoimaan luotettavia lukuja. Lausunnon mukaan asiakkaan asia pystytään kiireellisissä tilanteissa ottamaan palvelutarpeen arviointiin viivytyksettä ja päivystykselliset tilanteet hoidetaan välittömästi.

Lausunnossa todetaan, että vuonna 2022 Vantaan kaupungin palvelutarpeen arvioinneista 50,9 prosenttia valmistui lakisääteisen määräajan puitteissa ja Keravan kaupungissa pysyttiin lakisääteisissä määräajoissa. Lausunnon mukaan osa palvelutarpeen arvioinnin viivästyemisistä selittyy lisääntyneillä asiakasmäärillä ja henkilöstövajeella, mutta myös sillä, ettei asiakkaita välttämättä tavoiteta tai he eivät saavu sovittuihin tapaamisiin määräajan puitteissa.

Hyvinvointialueen käynnistyttyä vuoden 2023 alussa on tunnistettu palvelutarpeen arvioinnin tehostamisen näkökulmasta päällekkäisen työn prosesseja, joita purkamalla pyritään nopeuttamaan asiakkaan pääsemistä palvelutarpeen arviointiin ja tarvittaessa lastensuojelun asiakkuuteen.

Lausunnossa todetaan, että asiakassegmentoinnin kehittämisen myötä pyritään löytämään aiempaa tehokkaammin kullekin asiakkaalle hänen tarvitsemansa tuki.

Lausunnossa todetaan, että sosiaalityöntekijän tulee tehdä erityisen tuen tarpeessa olevan lapsen palvelutarpeen arviointi. Palvelutarpeen arvioinnin ja perhesosiaalityön yksikössä on tunnistettu tarve lisätä sosiaalityöntekijän vakansseja, joita on haettu vakanssimuutosten kautta. Aluehallitus ei ole vielä hyväksynyt vakanssimuutoksia, eikä niihin ole näin ollen voitu käynnistää rekrytointeja. Lausunnon mukaan rekrytoinnit käynnistetään heti, kun uudet vakanssit hyväksytään.

1.2. Lastensuojelupalveluja tarvitsevien lasten ohjautuminen palveluihin

Lausunnon mukaan kaikille lastensuojelun tarpeessa oleville avohuollon asiakkaana oleville lapsille ei ole kyetty nimeämään heidän asioistaan vastaavaa sosiaalityöntekijää täyttämättä olevien sosiaalityöntekijän virkojen vuoksi. Sijaishuollon toimintayksikön kaikilla asiakkailla on nimetty heidän asioistaan vastaava sosiaalityöntekijä. Lausunnon mukaan 11.4.2023 lastensuojelun avohuollossa oli täyttämättä 12 vakanssia 48 vakanssista, mikä on 25 prosenttia vakanssimäärästä. Lausunnossa todetaan, ettei kaikille asiakkaille ole voitu nimetä heidän asioistaan vastaavaa sosiaalityöntekijää, koska kaikkia vakansseja ei ole aktiivisesta ja jatkuvasta rekrytoinnista huolimatta saatu täytettyä. Myöskään lakisääteisessä asiakasmitoituksessa ei ole pysytty.

Lausunnon mukaan 11.4.2023 ilman nimettyä vastuusosiaalityöntekijää olevia lastensuojelun avohuollon asiakkaita oli yhteensä 268. Lausunnon mukaan näiden asiakkaiden määrä on kasvanut vuoden 2022 syksyn ja alkuvuoden 2023 aikana, koska lastensuojelusta on irtisanoutunut loppuvuodesta 2022 työntekijöitä, eikä kaikkia asiakkaita ole voitu jakaa olemassa oleville työntekijöille heidän liiallisen kuormittumisensa ehkäisemiseksi ja asiakasmitoituksen noudattamiseksi. Samanaikaisesti asiakasvirran palvelutarpeen arvioinnin ja perhesosiaalityön yksiköistä lastensuojeluun todetaan kasvaneen palvelutarpeen kasvun seurauksena. Lausunnossa todetaan, että verrattuna vuoden 2023 helmi-maaliskuuhun ilman nimettyä vastuusosiaalityöntekijää olevien asiakkaiden määrä on kuitenkin vähentynyt tukitiimin toiminnan ja asiakassegmentoinnin kehittämisen ansiosta.

Lausunnon mukaan lastensuojelun virka-aikainen päivystys ja avohuollon tukitiimi ovat käynnistäneet perheiden palveluja palvelutarpeen arvioinnin jälkeen, vaikka kaikille asiakkaille ei ole voitu nimetä heidän asioistaan vastaavaa työntekijää. Lastensuojelun avohuoltoon perustettiin

alkuvuodesta 2022 niin sanottu tukitiimi tukemaan ilman vastuusosiaalityöntekijää olevia asiakkaita. Tukitiimissä työskentelee yksi kokoaikainen ja yksi osa-aikainen sosiaalityöntekijä, erityissosiaaliohjaajia sekä vuoden 2023 alusta lähtien myös johtava sosiaalityöntekijä. Tukitiimin sosiaalityöntekijä käsittelee ja arvioi ilman vastuutyöntekijää olevien asiakkaiden lastensuojeluilmoituksia, on yhteydessä asiakkaisiin ja käynnistää tarvittavia tukitoimia. Lausunnossa todetaan, että vaikeasta resurssitilanteesta huolimatta asiakkaille on järjestetty kaikki tarvittavat palvelut ja tukitoimet, ja kaikki kiireelliset tilanteet on kyetty hoitamaan. Ilman vastuusosiaalityöntekijää olevia asiakkaita jaetaan työksi sosiaalityöntekijöille viikoittain sitä mukaa, kun asiakasmäärä ja työtilanne sen mahdollistavat. Kaikki kiireelliset ja akuutit asiakkuudet, kuten kiireellisten sijoitusten arviointi, jaetaan sosiaalityöntekijöille välittömästi työksi.

Lausunnon mukaan alkuvuodesta 2022 lähtien kasvaneeseen asiakasmäärään ja työntekijävajeeseen reagoitiin [tarkoittanee, että Vantaan kaupunki reagoi] perustamalla määräaikaista erityissosiaaliohjaajan virkoja sosiaalityöntekijöiden tueksi. Erityissosiaaliohjaajat ovat olleet yhteydessä perheisiin, joista on tehty palvelutarpeen arviointi ja joille on jo käynnistetty päivystyksellisesti palveluita ja tukitoimia. Erityissosiaaliohjaajat ovat tehneet yhteistyötä muun muassa tehostetun perhetyön, koulujen ja varhaiskasvatuksen kanssa, jotta perheille on saatu järjestettyä tarvittavaa tukea. Tarvittaessa akuuteissa tilanteissa erityissosiaaliohjaaja on konsultoinut tiimensä sosiaalityöntekijöitä tai johtavaa sosiaalityöntekijää, mikäli perheen tilanteessa on tarvittu sosiaalityöntekijän tekemää tilannearviointia tai päätöksentekoa. Lausunnon mukaan sosiaalityöntekijöiden työpareina työskentelee kolme sosiaaliohjaajaa.

1.3. Sosiaalityöntekijöiden asiakasmitoituksen toteutuminen

Lausunnon mukaan lastensuojelun sijaishuollossa sitova asiakasmäärä on toteutunut 11.4.2023 täysin ja avohuollossa osittain. Sijaishuollossa sosiaalityöntekijöillä on asiakkaanaan ainoastaan lapsia, joilla on todettu suojelun tarve. Sijaishuollossa asiakkaita oli yhteensä 713 ja kaikki sosiaalityöntekijän vakanssit ovat olleet täynnä tarkasteluajankohtana. Sijaishuollossa on alkuvuodesta ollut yksi tilanne, jossa yhdellä työntekijällä on hetkellisesti ollut asiakkaanaan 36 lasta yhden asiakkaan odottaessa siirtymistä jälkihuollon asiakkaaksi.

Saadun lausunnon mukaan avohuollossa osalla työntekijöistä on myös muita asiakkaita, kuten asiakkaana olevan lapsen sisaruksia, joiden osalta selvitetään palvelutarvetta sosiaalihuoltolain 36 §:n mukaisesti.

Lastensuojelun asiakkuudessa olevia lapsia oli tarkasteluajankohtana 11.4.2023 avohuollossa 1402 lasta ja muita asiakkaita 26, yhteensä 1428 asiakasta. Kun se jaetaan käytettävissä olevien lastensuojelun avohuollon sosiaalityöntekijän vakanssien kokonaismäärällä 48, saadaan keskiarvoksi noin 30 asiakasta vakanssia kohden. Lausunnossa todetaan, että Vantaan ja Keravan hyvinvointialue kykenisi toteuttamaan lakisääteisen mitoituksen myös avohuollon osalta, jos kaikki avohuollon sosiaalityöntekijän vakanssit olisivat täynnä. Lausunnossa katsotaan, ettei kyse siten ole siitä, ettei työnantaja olisi huolehtinut riittävästä resurssoinnista vakanssien osalta.

2. Hyvinvointialueen selvitys ennen vuotta 2023 tehdyistä toimenpiteistä Vantaan kaupungilla

Kuten 5.5.2022, 31.8.2022 ja 30.12.2022 aluehallintovirastolle toimitetuista selvityksistä todetaan ilmenevän, Vantaan kaupunki on tehnyt useiden vuosien aikana lukuisia toimenpiteitä lastensuojelun tilanteen parantamiseksi. Toimenpiteet ovat liittyneet henkilöstön saatavuuden ja pysyvyyden parantamiseen, asiakastyön laadun ja prosessien kehittämiseen sekä lastensuojelutarpeen vähentämiseen.

Lausunnon mukaan Vantaan sosiaali- ja terveyslautakunta on aktiivisesti seurannut muun muassa lastensuojeluilmoitusten, asiakasmäärien ja kodin ulkopuolisten sijoitusten kehitystä ja suunnannut resursseja lastensuojeluun. Vantaalla on tehty viime vuosina lukuisia toimenpiteitä lastensuojelutarpeen vähentämiseksi ja varhaisen tuen tarjoamiseksi perheille. Erityisesti Covid-19- tartuntatautiepidemian (jäljempänä korona) myötä lastensuojeluilmoitusten määrät ja lastensuojelun tarve ovat kasvaneet. Vantaalla on vahvistettu lapsiperheiden varhaista tukea lastensuojelutarpeen vähentämiseksi.

Lausunnon mukaan Vantaan sosiaali- ja terveyslautakunta on varautunut 1.1.2022 voimaan tulleeseen lakisääteiseen lastensuojelun henkilöstömitoitukseen perustamalla uusia sosiaalityöntekijän vakansseja lastensuojeluun. Lisäksi sosiaalityöntekijöiden työn tueksi on perustettu vuoden 2022 keväällä uusia määräaikaisia erityissosiaaliohjaajan vakansseja. Vantaan kaupunki on kaikin käytettävissä olevin keinoin pyrkinyt turvaamaan riittävän henkilöstöresurssin lastensuojeluun. Myös kaikki käytettävissä olevat keinot sosiaalityöntekijöiden avoimien vakanssien täyttämiseksi on käytetty.

Lausunnossa kerrotaan, että Vantaan kaupungin henkilöstökeskus on tehnyt erilaisia toimenpiteitä henkilöstön saatavuuden ja työnantajakuvan kehittämiseksi yhteistyössä perhe- ja sosiaalipalvelujen kanssa useiden vuosien ajan. Esimerkkinä tästä on muutaman vuoden ajan säännöllisesti

kokoontunut henkilöstökeskuksen ja palvelualueen yhteinen työryhmä, joka on pohtinut ja kehittänyt keinoja sosiaalityöntekijöiden saatavuuden parantamiseksi. Vuosina 2021–2022 on panostettu erityisesti rekrytointimarkkinointiin ja ennakoivaan rekrytointiin. Käytössä ovat olleet muun muassa rekrytointi- ja mainoskampanjat, aktiivinen osallistuminen rekrytointitapahtumiin ja työnantajamessuille, harjoittelu- ja kesätyöpaikkojen mahdollistaminen sosiaalityön yliopisto-opiskelijoille sekä muu oppilaitosyhteistyö. Vantaa on osallistunut jo useiden vuosien ajan niin sanottuun Praksis-yhteistyöhön eli käytännön harjoittelupaikkojen ja käytännönopettaja -koulutukseen yhteistyössä Helsingin yliopiston ja Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus Soccan kanssa. Uusien työntekijöiden rekrytointi on ollut jatkuvaa, ja työntekijöille on tarjottu mahdollisuutta työn, perheen ja opintojen yhteensovittamiseen muun muassa kolmen kuukauden palkallisen graduvapaan ja osa-aikatyömahdollisuuden kautta.

Lausunnon mukaan työntekijöiden saatavuuteen ja pysyvyyteen on pyritty vaikuttamaan myös palkkauksella ja palkitsemiskäytäntöjen kehittämällä. Vuoden 2019 lokakuussa kelpoisten sosiaalityöntekijöiden tehtäväkohtaisia kuukausipalkkoja nostettiin 250 eurolla, jolloin Vantaan sosiaalityöntekijöiden palkkataso asettui samalle tasolle muiden pääkaupunkiseudun kuntien kanssa.

Ajalle 1.3.–31.12.2022 lastensuojelun avo- ja sijaishuollon sosiaalityöntekijöille myönnettiin kuukausittain bonuspalkkio, jonka määrä vaihteli lastensuojelun avoimien sosiaalityöntekijöiden vakanssien mukaan välillä 50–550 euroa. Palkkion tarkoituksena on ollut mahdollistaa henkilöstöresurssin riittävyys kannustamalla ja motivoimalla suoraa asiakastyötä tekeviä viranhaltijoita haastavassa asiakas- ja resurssitilanteessa. Lisäksi ei-kelpoisten, tavanomaista suppeammalla tehtäväkuvalla työskentelevien sosiaalityöntekijöiden tehtäväkohtaista palkkaa nostettiin vuoden 2022 keväällä.

Lausunnossa kerrotaan, että aluehallintoviraston vuoden 2022 syyskuussa antaman päätöksen jälkeen otettiin vielä edellä mainitun bonuspalkkion lisäksi käyttöön toistaiseksi voimassa oleva rekrytointi- ja sitouttamislisä 1.11.2022 lukien. Tehtäväkohtaisen palkan lisäksi maksetaan 1000 euroa kolmen kuukauden välein niille lastensuojelun avo- ja sijaishuollon sosiaalityöntekijöille, jotka ovat olleet virkasuhteessa Vantaan lastensuojelussa 1.11.2022 tai sen jälkeen. Lisän suuruus on vuodessa yhteensä 4000 euroa eli yli kuukauden tehtäväkohtaista palkkaa vastaava summa.

Edellä mainittujen palkkausjärjestelmän tarkistusten ja lisien lisäksi henkilöstöä on palkittu eri tavoin. Vuonna 2022 Vantaan kaupungin erikoispalkkioihin käytettävää budjettia korotettiin ja henkilöstölle on voitu jakaa erikoispalkkioita hyvistä työsuorituksista aiempaa enemmän. Perhe- ja sosiaalipalveluissa on palkittu lisäksi kuukausittain ansioituneita työntekijöitä niin sanotuilla Kiitoksen kukkasilla. Henkilöstö on päässyt itse vaikuttamaan niin palkitsemisteemoihin kuin palkittaviin, ja tästä käytänteestä on tullut paljon kiittävää palautetta. Sosiaali- ja terveydenhuollossa on myös muistettu henkilöstöä erilaisilla muistamisilla ja kiitoslahjoilla korona-aikana.

Palkkauksen ja palkitsemisen lisäksi henkilöstön pysyvyyteen ja työnantajamielikuvaan todetaan vaikuttavan johtamisen laatu, koettu työhyvinvointi sekä henkilöstön mahdollisuus osallistua oman työnsä kehittämiseen. Näihin osa-alueisiin on panostettu organisaation kaikilla tasoilla. Keskeisenä toimenpiteenä toteutettiin vuoden 2020 keväällä Vantaan kaupungin henkilöstöjohtamisen laatuhanke. Hankkeen osana tehtiin 'Hyvä kokemus työstä' -kysely, jossa yhtenä vastaajaryhmänä oli sosiaalityöntekijät. Laatuhankeon tavoitteena oli henkilöstön hyvinvoinnin ja vaikuttamismahdollisuuksien kasvu sekä myönteisen työnantajakuvan vahvistuminen ja rekrytoinnin tehostaminen. Kyselyn tuloksia hyödynnettiin henkilöstöjohtamisen laatuhankeon tavoitteiden konkretisoinnissa ja kehittämispolun suunnittelussa. Hankkeen myötä toteutettiin konkreettisine toimenpiteinä muun muassa ryhmämuotoinen johtamisvalmennus perhe- ja sosiaalipalveluiden esihenkilöille ja lähiesihenkilöille (johtavat sosiaalityöntekijät) sekä suunniteltiin "kehittäjämalli", jossa henkilöstö voi käyttää työaikaansa johonkin työhönsä liittyvään konkreettiseen kehittämishankkeeseen.

3. Yhteenveto

Lausunnossaan Mikkonen arvioi, että Vantaan ja Keravan hyvinvointialue on käyttänyt kaikkia käytössään olevia keinoja lastensuojelun asiakas- ja rekrytointitilanteen helpottamiseksi. Lausunnon mukaan Vantaan ja Keravan hyvinvointialue suhtautuu hyvin vakavasti nykyiseen tilanteeseen, jossa palvelutarpeen arvioinnit eivät valmistu kaikilta osin määräajassa eikä kaikille lapsille ole voitu nimetä heidän asioistaan vastaavaa työntekijää. Vantaan ja Keravan hyvinvointialue on sitoutunut täyttämään lakisääteiset velvoitteensa, ja työskentelee määrätietoisesti tilanteen korjaamiseksi.

Lausunnon liitteestä ilmenee, että sijaishuollon yksikössä kahden 50 prosenttista työaikaan tekevän sosiaalityöntekijän asiakasmäärät ovat 11.4.2023 olleet 22 ja 25 lasta. Yhden 80 prosenttista työaikaan tekevän sosiaalityöntekijän asiakasmäärä on ollut 30 lasta.

Kuuleminen

Saatujen selvitysten perusteella Etelä-Suomen aluehallintovirasto ilmoitti Vantaan ja Keravan hyvinvointialueelle harkitsevansa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 48 §:n 1 momentin mukaisen määräyksen antamista Vantaan ja Keravan hyvinvointialueelle riittävän lastensuojelun sosiaalityöntekijäresurssin järjestämiseksi. Määräystä tehostettaisiin uhkasakolla. Asetettavan uhkasakon määräksi on suunniteltu 700 000 €. Ennen asian ratkaisemista aluehallintovirasto varasi Vantaan ja Keravan hyvinvointialueelle uhkasakkolain 22 §:n ja hallintolain (434/2003) 34 §:n mukaisesti tilaisuuden tulla kuulluksi ja antaa asiassa kirjallinen selitys.

Aluehallintovirasto pyysi liittämään selitykseen tiedon, mikä on ollut lapsiperhepalvelujen sosiaalityöntekijöiden vakanssien kokonaismäärä ajalla 1.1.-28.2.2023 sekä asiakasmäärä työntekijäkohtaisesti. Selitystä pyydettiin siitä, miten vakanssien täyttö on kehittynyt tämän jälkeen.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen selitys 31.8.2023

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen toimialajohtaja Hanna Mikkonen toteaa selityksessään toimialan olevan sitoutunut tilanteen korjaamiseen. Koko toimialalla tehdään jatkuvia kehittämistoimenpiteitä lapsiperheiden palveluiden saatavuuden ja palveluun pääsyn parantamiseksi.

Selityksen mukaan suurin haaste lapsiperhepalvelujen ja lastensuojelun saatavuuden kannalta on henkilöstöpula. Erityisesti kelpoisuuden omaavien sosiaalityöntekijöiden saatavuudessa todetaan olevan valtakunnallisia haasteita, eivätkä yliopistojen koulutusmäärät vastaa työvoiman todellista tarvetta.

Selityksessä todetaan, että Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella on riittävä määrä lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden vakansseja suhteessa asiakasmitoitukseen, mutta kaikkia avoimia vakansseja ei ole saatu täytettyä.

Selityksen mukaan Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen lapsiperhepalveluissa ja lastensuojelussa on alkuvuoden 2023 ajan tehty lukuisia toimenpiteitä lastensuojelun ja lapsiperheiden sosiaalityön sosiaalityöntekijöiden pito- ja vetovoiman parantamiseksi. Vantaan kaupunki otti 1.11.2022 lukien käyttöön sitouttamis- ja rekrytointipalkkion, joka koskee lastensuojelun lakisääteisen asiakasmitoituksen piirissä olevia Vantaan avo- ja sijaishuollon sosiaalityöntekijöitä. Rekrytointi- ja sitouttamispalkkion suuruus on yhteensä 1000 euroa kolmen kuukauden

ajalta täydeltä työajalta ja se on käytössä edelleen. Rekrytointi- ja sitouttamispalkkio laajennettiin 1.2.2023 alkaen koskemaan myös lastensuojelun avo- ja sijaishuollon johtavia sosiaalityöntekijöitä.

Mikkonen kertoo selityksessään, että Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella on käynnistetty palkkojen harmonisointi 1.1.2023 lukien. Ensimmäiset korotukset sosiaalityöntekijöiden palkkoihin on tehty 1.6.2023 lukien. Lastensuojelun työtehtävissä työskentelevien sosiaalityöntekijöiden tehtäväkohtainen palkka on 1.6.2023 lukien 4151 euroa kuukaudessa. Selityksen mukaan palkkatason nousu on aiheuttanut pientä piristymistä sosiaalityöntekijöiden rekrytoinneissa, mutta pidemmän aikavälin vaikutuksia työntekijöiden saatavuuteen on vielä liian aikaista arvioida.

Selityksessä kerrotaan, että palkkaratkaisujen lisäksi henkilöstön saatavuuteen ja pysyvyyteen on pyritty vaikuttamaan johtamisella ja henkilöstön osallistumismahdollisuuksien vahvistamisella. Lapsiperheiden sosiaalityön ja lastensuojelun sosiaalityön yksiköissä on haluttu varmistaa laadukas lähijohtaminen pitämällä tiimien koot maltillisina. Molemmissa yksiköissä yksikön hallinnollisesta johtamisesta vastaa sosiaalityön esihenkilö, jolloin johtaville sosiaalityöntekijöille jää aikaa asiakastyön johtamiseen ja työntekijöiden tukemiseen. Työn tukena on myös muita rakenteita, kuten moniammatillinen konsultaatioryhmä ja muut konsultaatorakenteet, viikoittain kokoontuva lastensuojelun moniammatillinen asiantuntijaryhmä sekä lakiosaston tuki. Perehdytykseen on panostettu ja palvelujen kehittämistyötä tehdään yhdessä henkilöstön kanssa.

Selityksen mukaan johdon ja henkilöstön vuoropuhelua on vahvistettu järjestämällä aamukahvitilaisuuksia toimialan johtoryhmän ja henkilöstön kesken vuoden 2023 kevään aikana. Tilaisuuksista saadun myönteisen palautteen seurauksena niitä järjestetään tulevaisuudessakin säännöllisesti. Henkilöstön kuulluksi tulemisen kokemusta ja osallisuutta vahvistetaan myös säännöllisillä Pulssi-työtyytyväisyyskyselyillä.

Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen toimialan keskeisenä strategisena tavoitteena todetaan olevan, että lapsiperheiden palveluihin pääsy tehdään aiempaa sujuvammaksi ja varmistetaan, että asiakkaat saavat tarvitsemansa palvelut oikea-aikaisesti. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen lapsiperheiden palvelut on koottu yhdeksi kokonaisuudeksi lasten, nuorten ja perheiden palvelujen toimialalle. Tavoitteena on parantaa palveluketjujen sujuvuutta ja lapsiperheiden palveluiden välistä saumatonta yhteistyötä kansallisen perhekeskus-toimintamallin mukaisesti. Toimialan keskeisenä tavoitteena on

painopisteen siirtäminen korjaavista palveluista ennaltaehkäiseviin, varhaisiin palveluihin sekä ongelmien varhaisempaan tunnistamiseen. Näihin tavoitteisiin pyritään muun muassa palveluprosesseja kehittämällä ja parantamalla yhteensovittavaa johtamista eri palveluiden kesken. Yhteinen työ ja sen kehittäminen on keskeistä myös esimerkiksi aikuissosiaalityön, terveystalvelujen ja erikoissairaanhoidon kanssa.

Selityksen mukaan toimialalla on vahvistettu varhaista tukea muun muassa kokoamalla lapsiperheiden neuvontaa ja ohjausta tarjoavia puhelinpalveluita ja asiointikanavia selkeämmiksi kokonaisuuksiksi. Uusi lapsiperheiden neuvonnan ja ohjauksen tiimi on aloittanut toimintansa vuoden 2023 huhtikuussa. Tiimi ja siihen kytkeytyvä puhelinpalvelu tarjoaa neuvontaa ja palveluohjausta asukkailla ja toimii myös konsultaatiokanavana muilla ammattilaisilla ja viranomaisilla.

Lapsiperheiden palvelutarpeen arvioinnin ja perhesosiaalityön yksikössä tehdyt toimenpiteet

Selityksen mukaan lapsiperheiden palvelutarpeen arvioinnin ja perhesosiaalityön yksikössä on vuoden 2023 keväällä kehitetty työkäytäntöjä palvelutarpeen arviointien ja asiakkaiden palveluun pääsyn tehostamiseksi. Palvelutarpeen arvioinnin tiimeissä on pilotoitu toimintamallia, jossa seitsemän arkipäivän sisällä tehtävät ensiarvioinnit tehdään alueellisissa tiimeissä. Tällä pyritään entistä sujuvampaan prosessiin ensiarviosta palvelutarpeen arviointiin. Selityksen mukaan toimintamallin laajamittaista käyttöönottoa on haastanut työntekijävaje ja kasvaneet lastensuojeluilmoitusmäärät.

Perhesosiaalityössä on laajennettu systeemistä työtettä. Yhteisten prosessien kehittämistä on jatkettu erityisesti lapsiperheiden neuvonnan ja ohjauksen, aikuissosiaalityön, muiden lapsiperheiden sosiaalihuollon palveluiden, mielenterveyspalveluiden ja lastensuojelun kanssa. Näiden toimenpiteiden tavoitteena on kehittää palvelutarpeen arvioinnin ja perhesosiaalityön käytäntöjä siten, että lapsen ja perheen tuen tarve tulisi arvioitua oikea-aikaisesti ja laadukkaasti. Lisäksi jatkumo tarvittaviin palveluihin saadaan nopeaksi ja sujuvaksi.

Ajanjaksolla 1.1.–30.6.2023 lastensuojeluilmoituksista 96,8 prosenttia selvitettiin seitsemässä arkipäivässä. Lastensuojeluilmoitusten määrä Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella on kasvanut tammi–kesäkuun aikana 12 prosenttia edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan nähden. Palvelutarpeen arvioinneista 73,5 prosenttia valmistui kolmen kuukauden määräajassa ajanjaksolla 1.1.–30.6.2023. Kaikki kiireelliset ja päivystykselliset tilanteet on pystytty hoitamaan viivytyksettä.

Palvelutarpeen arviointien määräaikojen toteutumiseen on vaikuttanut erityisesti työntekijävaje sekä kasvanut lastensuojeluilmoitusten määrä. Vuoden 2023 keväällä tapahtui useita työntekijävaihdoksia ja äkillisiä poissaoloja. Samaan aikaan rekrytointihaasteet olivat merkittäviä. Kesän palkkaratkaisujen ja siitä seuranneiden onnistuneiden rekrytointien ansiosta sosiaalityöntekijän vakansseista on palvelutarpeen arvioinnin tiimeissä selityksen antaman ajankohtana täytetty 19 vakanssia 20 vakanssista. Palvelutarpeen arviointiprosesseja hidastaa osaltaan alueen asiakaskunnan monikielisyys ja tulkkien runsas tarve. Noin joka neljäs alueen lapsiperhe on vieraskielinen. Jonkin verran arvioinnit viivästyvät myös asiakkaista aiheutuvista syistä, kuten peruuttamatta jääneistä tapaamisista.

Lastensuojelun sosiaalityössä tehdyt toimenpiteet

Lastensuojelun sosiaalityö jakautuu Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella avohuollon ja sijaishuollon sosiaalityön yksiköihin. Sijaishuollon sosiaalityössä henkilöstötilanne on vakaa ja siellä kaikki vakanssit ovat täynnä vuoden 2023 elokuussa. Myös henkilöstömitoitus toteutuu.

Selityksen mukaan avohuollon sosiaalityössä henkilöstövaje on jatkunut aktiivisesta rekrytoinnista huolimatta. Selityksessä todetaan, että vuoden 2023 elokuussa 34 sosiaalityöntekijän 48 vakanssista oli täytettynä, mikä on 71 prosenttia vakansseista. Avohuollon kokonaisasiakasmäärä 8.8.2023 oli 1347 asiakasta, joista 301 oli ilman nimettyä vastuusosiaalityöntekijää. Keväällä 2023 linjattiin, että jokaisella sosiaalityöntekijällä on asiakkaanaan lastensuojelulain mukaisesti korkeintaan 35 lasta huolimatta siitä, että lastensuojelun sosiaalityön palveluihin on jonoa. Tällä haluttiin vahvistaa pitovoimaa, jotta olemassa olevat työntekijät pysyvät ja voivat tehdä lain mukaisen mitoituksen mukaista työtä.

Vuoden 2022 keväällä Itä-Vantaan lastensuojelun avohuollon yksikköön perustettiin tukitiimi, jonka tehtävänä on seurata ilman vastuusosiaalityöntekijää olevien lasten tilannetta ja tuen tarvetta, sekä käynnistää tarvittavia palveluita ja avohuollon tukitoimia perheelle. Tukitiimin toiminta kattaa selityksen antamisen ajankohtana koko Vantaan ja Keravan lastensuojelun toiminta-alueen. Tukitiimissä työskentelee johtava sosiaalityöntekijä, sosiaalityöntekijä ja kaksi erityissosiaaliohjaajaa. Tukitiimistä siirretään asiakkaita vastuusosiaalityöntekijöille. Esimerkiksi kaikki huostaanoton tarpeen arviointia tarvitsevat tai kiireellisesti sijoitetut lapset saavat vastuusosiaalityöntekijän välittömästi. Tukitiimi lakkautetaan heti, kun sosiaalityöntekijöiden vakansseja saadaan täytettyä riittävästi.

Avohuollon sosiaalityön yksikön henkilöstö ja esihenkilöt ovat kehittäneet vuoden 2023 keväästä saakka asiakassegmentointia ja tuen tarpeen arvioinnin mallia yhteistyössä palvelutarpeen arvioinnin ja perhesosiaalityön tiimien kanssa. Tavoitteena on kehittää tuen tarpeen arviointia entistäkin asiakaslähtöisemmäksi. Asiakassegmentoinnin kehittämisen tavoitteena on luoda yhteistä ymmärrystä erityisen tuen ja suojelun tarpeen rajapinnoista, jotta asiakkaat ohjautuvat oikea-aikaisesti tarkoituksenmukaisiin ja riittäviin palveluihin.

Lisäselvitys lapsiperhepalvelujen sosiaalityöntekijöiden asiakasmääristä

Selityksessään Mikkonen kertoo, että Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella perhesosiaalityö vastaa erityistä tukea tarvitsevien lasten suunnitelmallisesta sosiaalityöstä. Perhesosiaalityö muodostuu kahdesta tiimistä, joissa on tällä hetkellä yhteensä 11 sosiaalityöntekijän vakanssia. Vuoden 2023 keväällä perhesosiaalityöhön saatiin kaksi uutta sosiaalityöntekijän vakanssia, jotka oli muutettu yksikön sisällä erityissosiaalihojajaan ja sosiaalihojajaan vakansseista.

Selityksen mukaan alkuvuonna 2023 perhesosiaalityöhön yritettiin useita kertoja rekrytoida sosiaalityöntekijöitä tuloksetta. Toukokuussa saatiin rekrytoitua sijaiskelpoinen sosiaalityöntekijä, joka aloitti työnsä vuoden 2023 kesäkuussa ja toinen kelpoisuusehdot täyttävä sosiaalityöntekijä on aloittanut työnsä elokuussa. Selityksen antamisen ajankohtana yksikössä on auki kaksi sosiaalityöntekijän tehtävää, joihin rekrytointiprosessi on käynnissä.

Selityksessä todetaan, että vuoden 2023 heinäkuussa perhesosiaalityön asiakasmäärä oli 1059 lasta ja 20 aikuista. Näistä 445 oli erityistä tukea tarvitsevia lapsia. Asiakasmäärä on noussut vuoden 2023 kevään aikana alaikäisten osalta 12,5 prosenttia. Asiakkaiden lukumäärä sosiaalityöntekijää kohden vaihtelee riippuen muun muassa työntekijän kokeneisuudesta ja viikkotyöajasta. Vaihteluväli oli vuoden 2023 elokuussa 18–66 erityistä tukea tarvitsevaa lasta sosiaalityöntekijää kohden. Erityissosiaalihojajaat ja sosiaalihojajaat toimivat omatyöntekijöinä sellaisille asiakkaille, joilla ei ole erityisen tuen tarvetta.

Vuoden 2023 heinäkuussa perhesosiaalityön asiakkuuteen siirtymistä odotti 187 lasta, joista noin 120 oli erityistä tukea tarvitsevia. Johtavat sosiaalityöntekijät huolehtivat heidän osaltaan esimerkiksi palvelupäätösten uusimisesta ja akuuttien tilanteiden hoitamisesta.

Aluehallintoviraston ratkaisu ja perustelut

Ratkaisu

Etelä-Suomen aluehallintovirasto määrää Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen 700 000 euron sakon uhalla huolehtimaan viimeistään 9.8.2024, että

- lasten asioista vastaavilla sosiaalityöntekijöillä on korkeintaan ~~35~~ lasta asiakkaanaan,
- tarvittaviin lastensuojelupalveluihin ohjautuminen on järjestetty lasten tarpeiden mukaisesti viivytyksettä, ja
- kaikille lastensuojelupalveluja tarvitseville lapsille on nimetty heidän asioistaan vastaava sosiaalityöntekijä.

Korjattu
luku on
Lsl 13.2
§:n
mukainen
30

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen tulee toimittaa Etelä-Suomen aluehallintovirastolle viimeistään 30.8.2024 selvitys tilanteesta ja tehdyistä toimenpiteistä.

Aluehallintovirasto antaa Vantaan ja Keravan hyvinvointialueelle huomautuksen vastaisen varalle, koska se on laiminlyönyt sosiaalihuoltolain 49 a §:n mukaisen velvollisuutensa huolehtia siitä, että hyvinvointialueen perhesosiaalityön käytettävissä on riittävä määrä sosiaalihuollon ammattihenkilöitä vastaamaan asiakkaiden lakisääteisistä sosiaalihuoltolain mukaisista lapsiperhepalveluista.

Asia ei anna aluehallintovirastolle aihetta enempään.

Perustelut

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021, jäljempänä järjestämislaki) 8 §:n 1 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan hyvinvointialue vastaa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä alueellaan ja on järjestämisvastuussa asukkaidensa sosiaali- ja terveydenhuollosta.

Samankaltaisen 2 ja 3 momenttien mukaan hyvinvointialueella on oltava riittävä osaaminen, toimintakyky ja valmius vastata sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä ja sen on huolehdittava asukkaidensa palvelutarpeen mukaisesta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuudesta kaikissa tilanteissa. Järjestämisvastuunsa toteuttamiseksi hyvinvointialueella on oltava palveluksessaan toiminnan edellyttämä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöstö sekä hallinnollinen ja muu henkilöstö, hallinnassaan asianmukaiset toimitilat ja toimintavälineet sekä muut tarvittavat toimintaedellytykset. Lisäksi hyvinvointialueella on oltava

järjestämisvastuunsa toteuttamisen edellyttämä riittävä oma palvelutuotanto. Hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon johtamisessa on oltava monialaista asiantuntemusta, joka tukee laadukkaiden ja turvallisten palvelujen kokonaisuutta, eri ammattiryhmien yhteistyötä sekä hoito- ja toimintakäytäntöjen kehittämistä.

Järjestämislain 40 §:n 1 momentin mukaan hyvinvointialueen ja yksityisen palveluntuottajan on tämän lain mukaisessa toiminnassaan varmistettava omavalvonnalla tehtäviensä lainmukainen hoitaminen ja tekemiensä sopimusten noudattaminen. Hyvinvointialueen ja yksityisen palveluntuottajan on omavalvonnassaan erityisesti varmistettava palvelujen saatavuus, jatkuvuus, turvallisuus ja laatu sekä asiakkaiden yhdenvertaisuus. Tehtävien ja palvelujen omavalvonta on toteutettava osana niiden järjestämistä ja tuottamista.

Järjestämislain 47 §:n 1 momentin mukaan, jos sosiaali- tai terveydenhuollon järjestämisessä tai toteuttamisessa havaittu puute, virheellisyys, laiminlyönti tai muu epäkohta ei anna aihetta 48 §:ssä tarkoitettuihin toimenpiteisiin, valvontaviranomainen voi saattaa hyvinvointialueen tai virheellisestä toiminnasta vastuussa olevan henkilön tietoon käsityksensä lain mukaisesta menettelystä tai kiinnittää valvottavan huomiota toiminnan asianmukaiseen järjestämiseen ja hyvän hallinnon vaatimuksiin. Valvontaviranomainen voi myös kehottaa valvottavaa korjaamaan todetun puutteen tai muun epäkohdan. Jos edellä tässä pykälässä tarkoitettuja toimenpiteitä ei voida asian kokonaisarviointiin vaikuttavat seikat huomioon ottaen pitää riittävinä, valvontaviranomainen voi antaa valvottavalle huomautuksen vastaisen varalle.

Järjestämislain 48 §:n 1 momentin mukaan, jos sosiaali- tai terveydenhuollon järjestämisessä tai toteuttamisessa havaitaan asiakas- tai potilasturvallisuutta vaarantavia puutteita tai muita epäkohtia taikka hyvinvointialueen toiminta on muutoin tämän tai muun sosiaali- tai terveydenhuoltoa koskevan lain vastaista, valvontaviranomainen voi antaa määräyksen puutteiden korjaamisesta tai epäkohtien poistamisesta. Määräystä annettaessa on asetettava määräaika, jonka kuluessa tarpeelliset toimenpiteet on suoritettava. Määräyksen tehosteeksi voidaan asettaa uhkasakko.

Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Uudellamaalla annetun lain (615/2021, jäljempänä Uusimaa-laki) 4 §:n 1 momentin mukaan Uudenmaan hyvinvointialueilla ja Helsingin kaupungilla on ensisijainen vastuu sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä asukkailleen sekä muille henkilöille Uudenmaan maakunnassa.

Sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön toimeenpanosta annetun lain (616/2021; jäljempänä voimaanpanolain) 4 §:n 1 momentin mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain mukainen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu siirtyy kunnilta ja kuntayhtymiltä hyvinvointialueille 1 päivänä tammikuuta 2023. Sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisestä Uudellamaalla annetun lain ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain mukainen järjestämisvastuu siirtyy HUS-yhtymälle 1 päivänä tammikuuta 2023.

Suomen perustuslain (731/1999) 2 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. Kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia.

Perustuslain 19 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ja edistettävä väestön terveyttä. Julkisen vallan on myös tuettava perheen ja muiden lapsen huolenpidosta vastaavien mahdollisuuksia turvata lapsen hyvinvointi ja yksilöllinen kasvu.

Sosiaalihuoltolain (1301/2014) 13 §:n 1 momentin mukaan lapsella ja hänen perheellään on oikeus saada viipymättä lapsen terveyden tai kehityksen kannalta välttämättömät sosiaalipalvelut. Palveluja on järjestettävä tarvittavassa laajuudessa niinä vuorokauden aikoina, joina niitä tarvitaan.

Sosiaalihuoltolain 33 §:n 1 momentin mukaan sosiaalihuollon suunnittelusta ja toteuttamisesta on pidettävä huolta sen mukaan kuin tässä laissa tai muutoin säädetään. Sosiaalipalvelujen tulee olla sisällöltään ja laadultaan sellaisia kuin lainsäädäntö edellyttää.

Sosiaalihuoltolain 36 §:n 1 momentin mukaan, kun hyvinvointialueen sosiaalihuollon palveluksessa oleva on tehtävässään saanut tietää sosiaalihuollon tarpeessa olevasta henkilöstä, hänen on huolehdittava, että henkilön kiireellisen avun tarve arvioidaan välittömästi. Lisäksi henkilöllä on oikeus saada palvelutarpeen arviointi, jollei arvioinnin tekeminen ole ilmeisen tarpeetonta.

Edellä mainitun pykälän 3 momentin mukaan erityistä tukea tarvitsevan lapsen palvelutarpeen arviointi on aloitettava viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä asian vireille tulosta ja arvioinnin on valmistuttava viimeistään kolmen kuukauden kuluessa vireille tulosta.

Edellä mainitun pykälän 5 momentin mukaan palvelutarpeen arvioinnista vastaa palvelutarpeen arvioimisen kannalta tarkoituksenmukainen sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain (817/2015) 3 §:ssä tarkoitettu sosiaalihuollon ammattihenkilö, jollei muualla laissa toisin säädetä. Erityistä tukea tarvitsevien lasten ja muiden erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden palvelutarpeen arvioinnin tekemisestä vastaa virkasuhteessa oleva sosiaalityöntekijä.

Sosiaalihuoltolain 42 §:n 3 momentin mukaan erityistä tukea tarvitsevan lapsen tai muun erityistä tukea tarvitsevan henkilön omatyöntekijän tai hänen kanssaan asiakastyötä tekevän työntekijän on oltava sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa tarkoitettu sosiaalityöntekijä ja tehtävä on hoidettava virkasuhteessa.

Sosiaalihuoltolain 49 a §:n 1 momentin mukaan sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä varten hyvinvointialueen käytettävissä tulee olla riittävästi sosiaalihuollon ammattihenkilöitä sekä muuta asiakastyöhön osallistuvaa henkilöstöä.

Edellä mainitun pykälän 2 momentin mukaan jokaisen hyvinvointialueen käytettävissä tulee olla asiakastyöhön osallistuvan virkasuhteisen sosiaalityöntekijän palveluja.

Lastensuojelulain (417/2007) 11 §:n 1 momentin mukaan hyvinvointialueen on huolehdittava ehkäisevästä lastensuojelusta sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissaan sekä siitä, että lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaiseksi kuin hyvinvointialueella esiintyvä tarve edellyttää. Lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua on järjestettävä tarvittavassa laajuudessa niinä vuorokauden aikoina, joina sitä tarvitaan.

Edellä mainitun pykälän 2 momentin mukaan lastensuojelun on oltava laadultaan sellaista, että se takaa lastensuojelun tarpeessa oleville lapsille ja nuorille sekä heidän perheilleen heidän tarvitsemansa avun ja tuen.

Lastensuojelulain 13 b §:n 1 momentin mukaan lastensuojelun asiakkaana olevalle lapselle on nimettävä hänen asioistaan vastaava sosiaalityöntekijä, jonka tulee olla sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa tarkoitettu sosiaalihuollon ammattihenkilö.

Edellä mainitun pykälän 2 momentin mukaan yhdellä lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä saa olla enintään 30 lasta asiakkaanaan. Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän asiakkaiden enimmäismäärää

sovelletaan 1 päivästä tammikuuta 2024. Siihen asti lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä saa olla enintään 35 lasta asiakkaanaan.

Lastensuojelulain 26 §:n 5 momentin mukaan palvelutarpeen arvioinnin tekemisessä on noudatettava, mitä sosiaalihuoltolain 36 §:ssä säädetään. Arvio on aloitettava viipymättä ja saatettava loppuun ilman aiheutonta viivytystä. Arvio on aloitettava viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä asian vireille tulosta ja sen on valmistuttava viimeistään kolmen kuukauden kuluessa vireille tulosta.

Lastensuojelulain 27 §:n 1 momentin mukaan lastensuojeluasiakkuus alkaa, kun sosiaalityöntekijä toteaa palvelutarpeen arvioinnin perusteella, että:

- 1) lapsen kasvuolosuhteet vaarantavat tai eivät turvaa lapsen terveyttä tai kehitystä; taikka
- 2) lapsi käyttäytymisellään vaarantaa terveyttään ja kehitystään; ja
- 3) lapsi tarvitsee lastensuojelulain mukaisia palveluja ja tukitoimia.

Edellä mainitun pykälän 2 momentin mukaan lastensuojelun asiakkuus alkaa myös silloin, kun lastensuojeluasian vireille tulon johdosta ryhdytään kiireellisiin toimiin lapsen terveyden ja kehityksen turvaamiseksi tai kun lapselle tai hänen perheelleen muutoin annetaan tässä laissa tarkoitettuja palveluja tai muuta tukea ennen palvelutarpeen arvioinnin valmistumista.

Sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain (817/2015, jäljempänä sosiaalihuollon ammattihenkilölaki) 9 §:n 1 momentin mukaan sosiaalityöntekijä vastaa sosiaalityön ammatillisesta johtamisesta sekä yksilöiden, perheiden ja yhteisöjen sosiaalisen tuen ja palvelujen tarpeeseen vastaavasta sosiaalityön asiakas- ja asiantuntijatyöstä sekä sen vaikutusten seurannasta ja arvioinnista.

Julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019) 27 §:n mukaan tiedonhallintayksikön on järjestettävä muun kuin asiantuntijayhteydessä muodostuvan tietoaineiston hallinta siten, että tietoaineistosta muodostettavat asiakirjat ovat haettavissa jollakin tietokokonaisuudet yksilöivällä tunnuksella, jotta tiedot voidaan antaa siihen oikeutetulle vaivattomasti. Viranomaisen on rekisteröitävä palveluja tuottaessa muodostuvat asiakirjat ja muut tiedot viipymättä siten, että niiden muodostuminen palvelua tuottaessa voidaan jälkikäteen todentaa.

Asian arviointi ja johtopäätökset

Lastensuojelu

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen toimialajohtaja Hanna Mikkosen lausunnon mukaan kaikille lastensuojelun tarpeessa oleville avohuollon asiakkaana oleville lapsille ei ole kyetty nimeämään heidän asioistaan vastaavaa sosiaalityöntekijää täyttämättä olevien avohuollon sosiaalityöntekijän virkojen vuoksi. Lausunnon mukaan 11.4.2023 lastensuojelun avohuollossa oli täyttämättä 12 vakanssia 48 vakanssista, mikä on 25 prosenttia kokonaisvakanssimäärästä. Lausunnossa todetaan, ettei lakisääteisessä asiakasmitoituksessa ole pysytty. Lausunnon mukaan 11.4.2023 ilman nimettyä vastuusosiaalityöntekijää olevia lastensuojelun avohuollon asiakkaita on ollut 268.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen toimialajohtaja Hanna Mikkosen selityksen mukaan avohuollon sosiaalityössä henkilöstövaje on jatkunut aktiivisesta rekrytoinnista huolimatta. Selityksessä todetaan, että vuoden 2023 elokuussa 34 sosiaalityöntekijän 48 vakanssista oli täytettynä, mikä on 71 prosenttia vakansseista. Avohuollon kokonaisasiakasmäärä 8.8.2023 oli 1347 asiakasta, joista 301 oli ilman nimettyä vastuusosiaalityöntekijää. Keväällä 2023 linjattiin, että jokaisella sosiaalityöntekijällä on asiakkaanaan lastensuojelulain mukaisesti korkeintaan 35 lasta huolimatta siitä, että lastensuojelun sosiaalityön palveluihin on jonoa. Tällä haluttiin vahvistaa pitovoimaa, jotta olemassa olevat työntekijät pysyvät ja voivat tehdä lain mukaisen mitoituksen mukaista työtä.

Aluehallintovirasto toteaa lausunnon liitteestä ilmenevän, että vuoden 2023 keväällä osa-aikaista työaikaan tekevän neljän sijaishuollon sosiaalityöntekijän asiakasmäärä ylittyi 11.4.2023, kun tarkastelu suhteutetaan työaikaan. Kahden 50 prosenttista työaikaan tekevän enimmäisasiakasmäärä olisi voinut olla korkeintaan 17,5 lasta, kun toteuma on ollut 22 ja 25 lasta. Kahden 80 prosenttista työaikaan tekevän sosiaalityöntekijän enimmäisasiakasmäärät olisivat voineet olla korkeintaan 28 lasta, kun toteumat ovat olleet 30 ja 31 lasta.

Aluehallintovirasto toteaa lausunnon liitteen perusteella, ettei asiakasmäärä ole lainmukainen sijaishuollon yksikössäkään, vaikka lausunnossa kerrotaan tilanteen olevan lainmukainen.

Aluehallintovirasto toteaa, että asiakasmäärä tulee suhteuttaa viranhaltijan virkamääräykseen siten, että lyhennettyä työaikaan tekevän viranhaltijan

enimmäisasiakasmäärä tulee olla samassa suhteessa pienempi kuin lakisääteinen enimmäisasiakasmäärä. Lisäksi kolmen sijaishuollon johtavan sosiaalityöntekijän asiakasmäärä on ollut 29–32 ajalla 13.2.–11.4.2023. Taulukosta ilmenee, että asiakasmäärä on ollut lähes muuttumaton ajalla 13.2.–11.4.2023. Aluehallintovirasto pitää kyseenalaisena, ettei johtavan sosiaalityöntekijän tehtävänkuvasta juuri lainkaan poikkeaisi sosiaalityöntekijän tehtävänkuvasta heidän vastatessaan pitkäkestoisesti suuresta asiakasmäärästä lasten asioista vastaavina sosiaalityöntekijöinä samalla, kun heidän tehtäviinsä kuuluu asiakastyön johtaminen ja työntekijöiden tukeminen.

Aluehallintovirasto toteaa, että vuoden 2022 alussa voimaan tulleen lastensuojelulain muutoksen siirtymäsäännöksen mukaan lapsen asioista vastaavalla lastensuojelun sosiaalityöntekijällä saa olla enintään 35 lasta asiakkaanaan. Aluehallintovirasto toteaa, että laissa säädetty asiakkaiden enimmäismäärä on ehdoton. Aluehallintovirasto pitää hyvänä, että Vantaan ja Keravan hyvinvointialue on päätenyt ratkaisuun, ettei asiakkaiden lakisääteistä enimmäismäärää ylitettäisi. Aluehallintovirasto pitää epäasianmukaisena, että samaan aikaan haavoittuvassa asemassa olevien lasten ja heidän perheidensä jonottaminen tarvitsemiinsa lastensuojelupalveluihin on lisääntynyt entisestään.

Aluehallintovirasto pitää välttämättömänä turvata samanaikaisesti oikea-aikainen lastensuojelupalveluihin pääsy. Lastensuojelun tukea tarvitsevien lasten asioiden hoitaminen edellyttää, että sosiaalityöntekijä voi paneutua heidän asioihinsa kaikilta osin lastensuojelulain edellyttämällä tavalla, minkä vuoksi lapsille tulee nimetä heidän asioistaan vastaavat sosiaalityöntekijät viivytyksettä, kun lastensuojelun tarpeen on arvioitu olevan. Aluehallintovirasto toteaa, ettei lainsäädäntö tunne käytäntöä, että lastensuojelupalveluita tarvitsevat lapset jonottavat pääsyä lastensuojelun asiakkaiksi.

Aluehallintovirasto toteaa, että lastensuojelun palveluja tarvitsevat lapset perheineen ovat erittäin haavoittuvassa asemassa olevia asiakkaita. Kyse on viimesijaisesta palvelusta, eikä sen asianmukaisesta järjestämisestä ole mahdollista joustaa. Laissa säädettyjä velvoitteita ei myöskään voi korvata muilla järjestelyillä, kuten lausunnossa on kuvattu tukitiimin toiminnasta ennen lastensuojelun sosiaalityöntekijän nimeämistä. Lain noudattamatta jättäminen voi käytännössä tarkoittaa muun muassa perusoikeuksien loukkauksia ja oikeusturvan vaarantumista.

Hallituksen esityksessä laiksi lastensuojelulain 13 b §:n muuttamisesta (HE 170/2021 vp) todetaan, että lastensuojelulaki asettaa lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän keskeiseen rooliin lapsen oikeusturvan ja

hyvinvointia tukevan kohtelun valvojana. Monilla lastensuojelun asiakkaana olevilla lapsilla ei ole tukenaan vanhempia tai muitakaan aikuisia. Lapset ja nuoret joutuvat tällöin tilanteeseen, jossa heidän elämänsä radikaalisti vaikuttavia päätöksiä tekee henkilö, joka ei tunne lasta. Tämä muodostaa riskin lapsen oikeudelle saada oma etunsa etusijalle häntä koskevassa päätöksenteossa sekä oikeudelle tulla kuulluksi. Lapsen edusta ei voi muodostaa luotettavaa käsitystä, jos lapsen mielipidettä ei ole selvitetty. Hallituksen esityksessä todetaan olevan olennaista, että lastensuojelun sosiaalityön henkilöstömitoitukset asetetaan sellaisiksi, että sosiaalityöntekijällä on riittävästi aikaa valvoa sijoitetun lapsen kohtelua.

Aluehallintovirasto lisäksi painottaa, että lastensuojelulain 13 b §:n 2 momentissa säädetty asiakasmäärä on vain enimmäisasiakasmäärä, jonka muun muassa lastensuojelulain 11 §:ssä säädettyjen tekijöiden ja olosuhteiden sitä edellyttäessä voidaan edellyttää olevan tätä alhaisempikin.

Aluehallintovirasto toteaa, että palvelujen järjestämisestä vastaavan johdon tulee seurata omavalvonnan keinoin, että lakisääteiset tehtävät saadaan tehtyä ja asiakkaiden tarpeisiin vastaaminen tapahtuu lain edellyttämällä tavalla kaikissa tilanteissa. Omavalvonnassa on varmistettava, että sosiaalityöntekijät ja muut lasten asioiden hoitoon osallistuvat saavat organisaatiolta tarvitsemansa jatkuvan tuen ja ohjauksen.

Käsiteltävänä olevan asian selvityksessä ja selityksessä on esitetty useita toimenpiteitä sosiaalityöntekijöiden rekrytoinnin edistämiseksi, koska toimintaan varattua vakanssimäärää pidetään riittävänä. Palveluja on muun muassa organisoitu eri tavalla, minkä odotetaan osaltaan vähentävän lastensuojelun kuormitusta. Tilannetta on korjattu myös korjaamalla palkkausta ja pyritty vähentämään työn kuormittavuutta.

Aluehallintovirasto toteaa toimenpiteiden olevan oikeansuuntaisia ja niiden vaikutusten näkyvän viiveellä.

Tästä huolimatta aluehallintovirasto toteaa, etteivät selvityksessä ja selityksessä esitetyt toimenpiteet ole olleet riittäviä siten, että Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu olisi järjestetty sisällöltään ja laajuudeltaan sellaiseksi kuin hyvinvointialueella esiintyvä tarve edellyttää. Saadusta selityksestä ilmenee, että tilanne seurattavien asioiden osalta on heikentynyt vuoden 2023 kevään jälkeen.

Käytettävissä olevia vakansseja on pitkäkestoisesti täyttämättä, eivätkä käytetyt toimenpiteet ole korjanneet tilannetta riittävästi. Selvitysten perusteella Vantaan ja Keravan hyvinvointialue ei ole ryhtynyt riittävän

tehokkaisiin toimenpiteisiin palveluiden järjestämiseksi lain edellyttämällä tavalla.

Määräys, määräyksen tehostaminen uhkasakolla ja muut toimenpiteet

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen selvityksen mukaan lastensuojelun sosiaalityöntekijän vakansseista on ollut täyttämättä 25 prosenttia, ja sosiaalityöntekijän nimeämistä odotti 268 lasta 11.4.2023. Selityksestä ilmenee, että vakansseista oli täyttämättä 29 prosenttia ja jonottavia lapsia oli 301 kokonaisasiamäärän ollessa 1347 tilanteessa 8.8.2023. Sijaishuollon neljän (16 prosenttia 25 vakanssin kokonaismäärästä) osa-aikaista työaikaa tekevän sosiaalityöntekijän asiakasmäärä ylittyi 5,7–21,4 prosenttia, kun asiakasmäärä suhteutetaan työaikaan.

Aluehallintovirasto toteaa, että lastensuojelun sosiaalityön riittävydessä ilmenneet epäkohdat ovat erittäin vakavia. Vantaan ja Keravan hyvinvointialuetta on kuultu asiassa 4.7.2023 päivätyllä kirjeellä.

Aluehallintovirasto toteaa, että lastensuojelulain 11 §:n mukaan lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu tulee järjestää sisällöltään ja laajuudeltaan sellaiseksi kuin hyvinvointialueella esiintyvä tarve edellyttää. Pykälän mukaan lastensuojelun on oltava laadultaan sellaista, että se takaa lastensuojelun tarpeessa oleville lapsille ja nuorille sekä heidän perheilleen heidän tarvitsemansa avun ja tuen. Tähän sisältyy, että lasten asioista vastaavien sosiaalityöntekijöiden asiakasmäärät tulee saattaa lastensuojelulain mukaisiksi. Lisäksi lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä tulee nimetä lainsäädännön edellyttämällä tavalla ja palvelut tulee järjestää oikea-aikaisesti lastensuojelulaissa säädetyllä tavalla.

Aluehallintovirasto toteaa, että lastensuojelulain asiakasmääriä koskeva säännös on yksiselitteinen ja sitä on tullut noudattaa. Vantaan ja Keravan hyvinvointialue on rikkonut lakia jättäessään noudattamatta lastensuojelulaissa säädettyjä vaatimuksia riittävän henkilökuntamitoituksen järjestämiseksi vuoden 2023 kevään aikana. Myöhemmin hyvinvointialue on päätenyt ratkaisuun, ettei lastensuojelun asiakasmääriä ylitetä vaan lastensuojelun tarpeessa olevat lapset jonottavat palveluihin pääsyä niin kauan, että sosiaalityöntekijä on mahdollista nimetä. Tästä huolimatta sijaishuollon sosiaalityöntekijöiden asiakasmäärä on ylittynyt 16 prosentilla vakanssien kokonaismäärästä. Aluehallintovirasto toteaa, että sijaishuoltoon sijoitetut lapset ja nuoret ovat erityisen haavoittavassa asemassa, minkä vuoksi heidän perusoikeuksiensa asianmukainen ja keskeytymätön toteutuminen on erityisen tärkeä varmistaa. Aluehallintovirasto toteaa, että

hyvinvointialueen lainvastainen tilanne ilmenee erityisesti siinä, että asiakkaat joutuvat jonottamaan palveluihin pääsyä.

Tämän vuoksi aluehallintovirasto katsoo perustelluksi, että nyt annettavaa määräystä tehostetaan sakon uhalla. Uhkasakon määrää harkittaessa on otettu huomioon, että lain vastainen tilanne Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella johtuu ensisijaisesti lastensuojelun henkilöstövajauksesta. Uhkasakko asetetaan suuruudeltaan sellaiseksi, ettei lainvastaisten olosuhteiden ylläpitäminen muodostu Vantaan ja Keravan hyvinvointialueelle taloudellisesti tarkoituksenmukaisemmaksi vaihtoehdoksi kuin laissa säädettyjen velvoitteiden täyttäminen.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto määrää Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen 700 000 euron sakon uhalla huolehtimaan viimeistään 9.8.2024, että

- lasten asioista vastaavilla sosiaalityöntekijöillä on korkeintaan 35 lasta asiakkaanaan,
- tarvittaviin lastensuojelupalveluihin ohjautuminen on järjestetty lasten tarpeiden mukaisesti viivytyksettä, ja
- kaikille lastensuojelupalveluja tarvitseville lapsille on nimetty heidän asioistaan vastaava sosiaalityöntekijä.

Korjattu
luku on
Lsl 13.2
§:n
mukainen
30

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen tulee toimittaa Etelä-Suomen aluehallintovirastolle viimeistään 30.8.2024 selvitys tilanteesta ja tehdyistä toimenpiteistä. Selvityksessä tulee ilmetä

- työntekijäluettelo, josta on nähtävissä, montako lasta lasten asioista vastaavilla sosiaalityöntekijöillä on asiakkaanaan
- tieto siitä, ohjautuvatko lastensuojelupalveluja tarvitsevat lapset palveluihin viivytyksettä niin, ettei palveluja tarvitse jonottaa
- tieto siitä, onko kaikille lapsille nimetty heidän asioitaan vastaava sosiaalityöntekijä.

Aluehallintovirasto pyytää yksilöidyt ja asiakaskohtaiset perustelut, mikäli sosiaalityöntekijäkohtainen asiakasmäärä ylittyy, lastensuojelupalveluja jonottavia lapsia on edelleen tai kaikille lastensuojelupalveluja tarvitseville lapsille ei ole nimetty heidän asioistaan vastaavia sosiaalityöntekijöitä viimeistään 30.8.2024.

Lapsiperheiden sosiaalityö

Lausunnon mukaan palvelutarpeen arvioinnit pyritään aloittamaan lakisääteisissä määrääjoissa, mutta lausunnon antamisen ajankohtana se ei ole kaikkien asiakkaiden kohdalla ole toteutunut. Lausunnossa todetaan,

ettei alkuvuoden 2023 osalta ole pystytty järjestelmäteknisten syiden vuoksi raportoimaan luotettavia lukuja. Selityksen mukaan vuoden 2023 heinäkuussa perhesosiaalityön asiakkuuteen siirtymistä odotti 187 lasta, joista noin 120 oli erityistä tukea tarvitsevia. Johtavat sosiaalityöntekijät ovat huolehtineet heidän osaltaan esimerkiksi palvelupäätösten uusimisesta ja akuuttien tilanteiden hoitamisesta.

Aluehallintovirasto toteaa Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen lausunnosta ja selityksestä ilmenevän, ettei palvelutarpeita ole pystytty aloittamaan lakisääteisessä määräajassa. Perhesosiaalityön tarpeessa olevat asiakkaat jonottavat palveluihin pääsyä ja erityistä tukea tarvitsevat lapset odottavat sosiaalityöntekijän nimeämistä omatyöntekijäksi. Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen toimet ovat olleet riittämättömiä tilanteen korjaamiseksi. Aluehallintovirasto pitää niin ikään moitittavana, ettei hyvinvointialue ole onnistunut luotettavasti raportoimaan palvelutarpeen arviointien määräaikojen toteutumista. Tämän perusteella on syytä epäillä, ettei hyvinvointialueen omavalvonta ole toiminut asiassa parhaalla mahdollisella tavalla. Aluehallintovirasto muistuttaa, että viranomaisen tiedonhallinnan tulee olla laadukasta ja palveluja tuotettaessa syntyvät tiedot tulee rekisteröidä siten, että tietojen muodostuminen voidaan jälkikäteen todentaa.

Aluehallintovirasto antaa Vantaan ja Keravan hyvinvointialueelle huomautuksen vastaisen varalle, koska se on laiminlyönyt sosiaalihuoltolain 49 a §:n mukaisen velvollisuutensa huolehtia siitä, että hyvinvointialueen perhesosiaalityön käytettävissä on riittävä määrä sosiaalihuollon ammattihenkilöitä vastaamaan asiakkaiden lakisääteisistä sosiaalihuoltolain mukaisista lapsiperhepalveluista.

Sovelletut oikeusohjeet

Perusteluissa mainittujen lisäksi

Laki aluehallintovirastoista (886/2009) 4, 6 ja 23 §

Ulkasakkolaki (1113/1990) 1 §, 4–8 §, 22–24 §

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021) 42 ja 43 §

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä

Uudellamaalla (615/2021) 2 §

Laki sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaantulosta

(616/2021) 64 §

Muutoksenhaku

Tämän päätöksen määräyksiin voi hakea muutosta valittamalla Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen liitteenä olevan valitusosoituksen mukaisesti.

Aluehallintoviraston antamaan huomautukseen ei sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 47 §:n 2 momentin mukaan voi hakea valittamalla muutosta.

Lisätietoja

Lisätietoja antaa tarvittaessa sosiaalihuollon ylitarkastaja Jaana Lohvansuu, puh. 029 501 6000 (vaihde).

Sosiaali- ja terveydenhuollon
valvontayksikön päällikkö,
sosiaalihuollon johtava ylitarkastaja Niina Väkeväinen

Sosiaalihuollon ylitarkastaja Jaana Lohvansuu

Tämä asiakirja on hyväksytty sähköisesti viimeiseltä sivulta ilmenevin tavoin.

Päätöksen valmisteluun on osallistunut ylitarkastaja Salla Kokko

Jakelu ja suoritemaksu

Vantaan ja Keravan hyvinvointialue, johtaja Timo Aronkytö, todisteellinen tiedoksianto

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen toimialajohtaja Hanna Mikkonen

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen aluehallitus

Päätös on maksuton

Liite valitusosoitus

Etelä-Suomen aluehallintovirasto
Postiosoite: PL 1, 13035 AVI
Puhelinvaihde: 0295 016 000
kirjaamo.etela@avi.fi | www.avi.fi

Tämä asiakirja ESAVI/4013/2023 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument ESAVI/4013/2023 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Lohvansuu Jaana 15.12.2023 10:05

Ratkaisija Väkeväinen Niina 15.12.2023 10:07